

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE metodický text pro posluchače oboru pedagogika

1. Co je bakalářská práce

Bakalářská práce je odborná studie, kterou posluchač píše na závěr bakalářského studia. Bez vypracování a odevzdání této práce nelze přistoupit k bakalářské zkoušce. Obhajoba bakalářské práce je součástí bakalářské zkoušky.

Bakalářskou práci má posluchač prokázat schopnost zpracování odborného tématu na náležité obsahové a metodologické úrovni (charakteristika práce viz též:

<http://pedagogika.ff.cuni.cz/node/170> – základní charakteristika výstupních prací).

Bakalářská práce má prokázat schopnost orientovat se v základních teoretických poznatcích oboru i praktických problémech výchovy a vzdělávání.

Může mít charakter

- přehledové studie,
- o základní teorii opřeného jednoduchého empirického výzkumu.
- o základní teorii opřeného návrhu metodiky, především inovativní metodiky.

Může být založena nejen na zobecněné zkušenosti vědy, ale též na osobní praktické zkušenosti, avšak reflektované pod zorným úhlem znalosti klíčových poznatků z oboru pedagogika.

2. Volba tématu

Téma bakalářské práce volí student z oboru pedagogika. Téma lze volit z kterékoli disciplíny pěstované na katedře včetně disciplín hraničních. Studující v kombinovaném studiu mohou volit téma z pedagogické problematiky jejich pracoviště.

Témata mohou vyhlásit učitelé katedry (viz web katedry:

<http://pedagogika.ff.cuni.cz/node/170> - přehled možných témat).

Katedra však podporuje **samostatnou volbu tématu**, zvláště má-li posluchač k řešení zvolené tematiky odborné předpoklady a vhodné podmínky (přístup na potřebná pracoviště, možnost studia těžko dostupných materiálů apod.).

Při volbě tématu by měl student zvážit, zda preferuje práci orientovanou na řešení obecně teoretických problémů oboru, či práci, která bude řešit naléhavý problém praxe, i to, zda hodlá prohloubit téma již dříve studované, či zpracuje téma nové. Volba tématu je vážné rozhodnutí, které má být uvážené a odpovědné, protože bakalářská práce završuje bakalářské studium. Volba tématu by neměla být unáhlená, neměla by vyvěrat ze zájmu o úzký úsek praxe či z aktuální atraktivnosti zvolené problematiky, tím méně pak ze snahy po snadném zpracování.

Zvolené téma by mělo být vymezené obsahově i svým rozsahem. Je vhodné soustředit se na jeden problém a zpracovat ho analyticky a nezůstat na úrovni pouhé deskripce.

Volbu tématu je vhodné **konzultovat se členy katedry** podle jejich odborného zaměření.

3. Žádost o zadání tématu (postupy)

Studenti bakalářského studia si od akademického roku 2010/11 zadávají bakalářskou/diplomovou práci nejpозději **jeden rok** před plánovaným termínem obhajoby.

Témata se schvalují 1x za měsíc na poradách katedry. O neschválených tématech budou studenti písemně vyrozuměni na mailovou adresu a vyzváni ke změně nebo úpravě tématu.

1. Studenti nejdříve odevzdají ke schválení (osobně na sekretariát katedry nebo zašlou mailem na adresu martina.lukasova@ff.cuni.cz) vyplněnou „**Předběžnou přihlášku tématu bakalářské/diplomové práce**“ (stáhnout na stránkách katedry a též viz níže v tomto textu). Téma doporučujeme předem prokonzultovat s vyučujícím, resp. potenciálním vedoucím práce.
2. Návrh tématu práce projde schvalovacím procesem na schůzi katedry (vždy první pátek v měsíci).
3. Schválené téma BP a DP zadá do SIS Mgr. Martina Lukášová. Neschválené žádosti budou studentům zaslány k přepracování, resp. upřesnění.
4. Studenti doplní do Zadání BP/ DP v SIS klíčová slova v českém i anglickém jazyce, jazyk práce, zásady pro vypracování, seznam odborné literatury, předběžnou náplň práce v češtině i angličtině a **vše uloží**.
5. Studenti osobně navštíví vedoucího (konzultanta) své BP/ DP v jeho konzultačních hodinách, společně Zadání BP/DP odsouhlasí a vytisknou. Vedoucí práce zadání podepíše a předá k podpisu vedoucímu katedry.
6. Podepsané Zadání BP/ DP bude předáno na studijní odd. FF.
7. Téma práce je po schválení závazné. Případnou změnu tématu musí student/ka zdůvodnit a podat novou žádost o zadání tématu kvalifikační práce přímo děkance FF UK.

Předběžná přihláška tématu
bakalářské/diplomové práce

Jméno a příjmení studentky/studenta:

Emailová adresa/telefon:

Studijní obor:

Název bakalářské / diplomové práce v českém:

Název bakalářské / diplomové práce v anglickém jazyce:

Předběžná osnova:

Konzultováno s:
(nepovinná položka)

Datum:

Podpis studentky/studenta:

4. Zpracování bakalářské práce

Upozorňujeme, že bakalářská práce je prací Vaší, nikoliv prací vedoucího, který Vám byl určen!!

Pečlivě tedy prostudujte následující:

4/A. Před první konzultací:

1. Odpovězte si alespoň v základu na následující otázky týkající se **zaměření a metodologie**, zejm.
 - na jakém tematickém poli se bude práce pohybovat/co bude jejím tématem?
 - co má být cílem celé práce?
 - jaký bude mít naplnění tohoto cíle smysl?
 - pokud jde o práci výzkumnou: jakou výzkumnou otázku si kladete?
2. Seznamte se sami předem se základní literaturou, články, weby, provedenými výzkumy a napsanými diplomovými pracemi atd. vztahujícími se k Vašemu tématu.
Pokud plánujete výzkum, prostudujte si též metodologickou literaturu:
3. Prostudujte vždy alespoň jednu publikaci oblasti kvantitativního a jednu z oblasti kvalitativního výzkumu:

Kvalitativní výzkum:

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

ŠVAŘÍČEK, R. – ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. 340 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

Kvantitativní výzkum:

PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. 270 s. ISBN 80-7184-569-8.

4. Udělejte si soupis pojmů, definic, kategorií, které se tématu týká, udělejte si logickou mapu zpracovávaného terénu.
5. Seznamte se s platnou citační normou. Již v průběhu psaní práce si zaznamenávejte čísla stránek citací a parafrází i internetové odkazy. Vyhledejte normu **ISO 690** a její poslední aktualizaci (viz např. <http://www.citace.com>; <http://www.citace.com/dokumenty.php>).

NEPODCEŇUJTE TENTO KROK! VEŠKERÉ POUŽITÉ ZDROJE DŮSLEDNĚ A KONKRÉTNĚ CITUJTE! NECITOVANÉ PŘEBÍRÁNÍ TEXTŮ JE HODNOCENO JAKO PLAGIÁTORSTVÍ A JE PORUŠENÍM OPATŘENÍ DĚKANA Č. 2/2010 – „ETIKA VĚDECKÉ PRÁCE“ SE VŠEMI JEHO DŮSLEDKY

<http://www.ff.cuni.cz/2010/04/opatreni-dekana-c2-2010-etika-vedecke-prace/>

6. Seznamte se s nároky na formátování (počet znaků, řádkování, počet stran) – viz níže.

Na konzultace je třeba přicházet s připravenými a promyšlenými otázkami a problémy.

Studium **odborné literatury** má přinést co nejzvěrubnější informace o tom, jak je sledovaná tematika již zpracovaná u nás i v zahraničí, z jakých hledisek, čeho již bylo dosaženo, co zůstává problémem a na co je nutné položit důraz.

Studium **metodologické literatury** poskytuje cenné informace o tom, jakých postupů a metod může být pro zpracování úkolu použito.

4/B. Zpracovávání a struktura práce

→ **Úvod** má jasně a konkrétně vymežit základní cíl a smysl či důvod práce/práce na daném tématu (co a proč se student prací zjistit, vyzkoumat, navrhnout, co chce prací sdělit atd. – k cílům práce je nutno se vrátit v závěru!!!), podat informaci o struktuře práce a charakterizovat základní literaturu.

Pokud je bakalářská práce koncipována **výzkumně** nebo je výzkum její součástí, je třeba jasně již v této kapitole vymežit jeho problematiku.

→ **Jednotlivé kapitoly** by měly být vhodně nazvány. Mohou být rozčleněny na podkapitoly pouhým nadpisem (nebo číslováním dle desetinného systému). Vnitřní třídění je součástí i obsahu práce. Při zpracování teoretických východisek vychází autor z literatury, zpracovává ji samostatně. Samostatnost by měla být patrná i v analytickém přístupu. Ten by měl převážet pouhou deskripci. Důležité je i srovnání jednotlivých názorů a vyvození vlastních závěrů. Při uvážlivém používání citací v textu, které dokreslují (a nikoli nahrazují) text studenta, je třeba vždy přesně uvést literární zdroj (včetně příslušné stránky citovaného díla).

Citace musí být doslovná a označená uvozovkami, způsob citování upravuje výše uváděná norma, která vylučuje vlastní kreativitu v zacházení s citáty (vkládání teček tam, kam nepatří apod.). Je nutno přesně uvést autora, text a stránku, z níž citujete. Při citování se necitují „učebnicové“ a „slovníkové“ poznatky a banality. Pokud jsou v bakalářské práci uváděny myšlenky, teoretické přístupy, koncepce, definice a závěry různých autorů **formou vlastní stylizace** (tzv. parafráze), je i zde nutné odkázat na příslušné dílo (citace se uvede slovem viz. podle nebo srov. = srovnej a konkrétním odkazem na autora, dílo a stránku).

Konkrétní formu citací všeho druhu si nechte schválit vedoucím práce.

Při používání cizích myšlenek a citátů je nezbytné nalézt vhodnou míru. Ne každý údaj, který si student poznamenal při studiu literatury musí být v práci použit. Je zcela nemístné, když text studenta neobsahuje žádná vlastní stanoviska a poznatky a je jen jakýmsi spojovacím můstkem myšlenek jiných autorů. Tím vzniká dojem, že student nepracoval samostatně a že není schopen vlastního přístupu k dané problematice. Eticky je zcela nepřipustné opsat cizí

dílo bez uvedení pramenů - toto porušení vědecké etiky vede nejen k vyloučení práce, ale i k návrhu na vyloučení studenta ze studia.

Při zpracování jednotlivých kapitol je vhodné vždy na závěr každé kapitoly shrnout nejdůležitější myšlenky. Důležité je i celkové zhodnocení teoretických východisek tam, kde na ně navazuje výzkum.

→ Kapitoly zpracovávající teoretická východiska

Jde-li o teoreticko-empirickou práci, pak po prvé kapitole následují kapitoly obsahující tzv. teoretickou část (v případě ryze teoretických či historických prací konzultujte specifické proporce práce s vedoucím). Teoretická část by měla obsahovat výklad základních pojmů tématu, přehled k tématu vztažných teorií, měla by předkládat výsledky již provedených výzkumů v oblasti atd.

Teoretická část by měla

– souviset s cílem celé práce na jedné straně (měla by rovněž vést k naplnění cíle práce – viz 1. kapitola) a

– souviset s empirickou částí na straně druhé (viz o ní dále). Empirická část by se měla podstatně opírat o část teoretickou – vycházet z poznatků nashromážděných v teoretické části !!!

Pokud práce obsahuje **empiricko-výzkumnou, resp. praktickou část**, je vhodné následující uspořádání:

I. Metodologický úvod či metodika výzkumu obsahující následující údaje:

- a) Stanovení cíle a úkolů výzkumu, vytyčení problémových okruhů zformulovaných do jednotlivých **otázek** a na ně navazujících hypotéz, které má být provedeno přesně a konkrétně, neboť závěrečná část výzkumu na ně odpovídá.
- b) Popis výzkumného vzorku a zdůvodnění jeho volby. Může být doprovázen i přehledným znázorněním v tabulce či dalších doplňujících tabulkách.
- c) Popis použitých metod a technik spolu se zdůvodněním. Celé znění např. při použití dotazníku nemusí být v textu, je možné je zařadit do přílohy, na kterou odkážeme.
- d) Způsob zpracování získaného materiálu informuje o tom, jak byl materiál vyhodnocován, jakých kritérií bylo použito pro utřídění, škálování a zda a jakým způsobem bylo použito statistických metod atd.

II. Výsledky výzkumu je vhodné podat diferencovaně. Je možné je utřídít do podkapitol např. podle použitých metodik, podle jednotlivých tematických okruhů, podle fází výzkumu apod.

Prezentace výsledků má obvykle slovní úvod, který daný úsek charakterizuje, pak následují získané údaje, jejich kvantitativní a kvalitativní vyhodnocení, analýza a interpretace. Přehlednosti napomáhají tabulky a grafy, které mají být očíslovány a opatřeny nadpisem podle toho, co vyjadřují. Tabulky a grafy lze zařadit do textu nebo do příloh. Nekomentované tabulky a grafy se v textu zásadně neuvádějí.

III. Závěr výzkumu má celkově shrnout dosažené výsledky a odpovědět na vytyčené úkoly.

Do výzkumné části práce je možné zařadit i **diskusní část** (kapitolu), která se kriticky vyjadřuje k celkové problematice i k výsledkům, získaným vlastním výzkumem. Můžeme zde srovnávat naše zjištění se závěry podobných publikovaných výzkumů nebo s obecnějšími teoretickými poznatky, upozornit na shody a rozdíly a obojí se snažit odůvodnit. Diskuse se

může zaměřit i na otázku zvolených technik, na rozsah zvoleného vzorku a může upozornit i na další problémy vyžadující řešení.

Jde-li o teoreticko-metodickou práci, pak po úvodní kapitole následují kapitoly obsahující tzv. teoretickou část a praktickou/metodickou část. Teoretická část by měla obsahovat výklad základních pojmů a základních teorií tématu, příp. přehled již provedených výzkumů a jinými osobami získaných zkušeností v oblasti, kterou diplomant/ka zpracovává. Praktická část vychází obsahem z teoretické části. Práce by měla mít pokud možno inovační charakter. Výhodné může být též, pokud metodika bude spojena třeba s drobným výzkumem, z něž by vycházela nebo který by ji ověřoval.

➔ Závěrečné části (kapitoly) práce

➔ **Závěr** je celkové zakončení bakalářské práce. Vrací se znovu ke stanoveným cílům práce. Může obsahovat rekapitulaci dílčích výsledků (shrnutí), postupy, které se osvědčily, a výsledky, jichž bylo dosaženo. Závěr má být více zobecňující, může poukázat na možnost praktického využití získaných poznatků i na potřebu dalšího bádání v daném oboru.

➔ Za závěrem uvede student **abecedně řazený seznam použitých pramenů a literatury** sestavený podle bibliografických pravidel.

Součástí bakalářské práce je **obsah** (sopsis kapitol a podkapitol) s uvedením příslušných stránek. Lze ho zařadit na začátek nebo na závěr práce.

➔ Do **příloh** je možné zařadit takový materiál, který je důležitý pro pochopení celé práce, jehož uvedení v textu by však čtenáře rušilo. Jde např. o kontingenční tabulky, o pomocné tabulky, dílčí grafy, ukázky zpracování materiálu a mohou sem být zařazovány i kasuistiky či ukázky jejich zpracování, texty použitých dotazníků, osnovy rozhovorů, modifikace použitých testových technik, fotografický materiál (dětské kresby, slohové úkoly apod.), fotokopie archiválií apod. Přílohy musí být řádně okomentovány.

Práci je vhodné psát jednoduchým, výstižným slohem, formulovat jasně a přesně. Text je třeba členit do odstavců, není vhodné používat zbytečně cizí slova. Stěžejní pojmy tématu je třeba definovat, užívanou terminologii zdůvodnit a vysvětlit.

5. Rozsah a formální úprava práce, pravidla a metodické pokyny pro zpracování a odevzdání bakalářské/diplomové práce

Viz

<http://www.ff.cuni.cz/FF-7296.html>

„Pravidla, manuály a metodické pokyny pro zpracování a odevzdání závěrečných prací (bakalářské/diplomové/rigorózní/disertační práce)“

a

<http://usd.ff.cuni.cz/en/node/443>

„Opatření děkana č.15/2012 - Pravidla pro evidenci, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací“

Práce se odevzdává v předepsané **svázané podobě** ve dvou výtiscích a jednou **v elektronické podobě na CD**. Vkládá se rovněž **do SISu** (viz odkazy výše).

Autor bakalářské práce je zodpovědný za pravopisné chyby a překlepy, před odevzdáním práce je nutné tyto chyby opravit.

6. Příprava a průběh obhajoby

Bakalářskou práci odevzdává autor v posledním ročníku studia v termínech stanovených katedrou. **Termín odevzdání je nutno bezpodmínečně dodržet.** Bakalářskou práci posuzuje vedoucí bakalářské práce a oponent. Součástí posudku je návrh na klasifikaci. Posudky obdrží student 5 dní před konáním bakalářské zkoušky, jejíž součástí je obhajoba bakalářské práce.

Obhajoba bakalářské práce je první částí bakalářské zkoušky, koná se před zkušební komisí a je veřejná. K obhajobě jsou přizváni vedoucí práce a oponent. O průběhu obhajoby je veden zápis. Na jejím počátku je uděleno **vstupní slovo** autorovi, jehož smyslem je charakterizovat téma práce, důvod jeho zvolení, komentovat průběh práce a vyjádřit stanovisko k dosaženým výsledkům. Vstupní slovo má být stručné a výstižné. Následně jsou přečteny oba posudky. Student odpovídá na připomínky v posudcích a obhajuje svá stanoviska. V následujícím diskusi reaguje na otázky a připomínky členů komise i na dotazy ostatních přítomných. Bakalářská práce se klasifikuje známkami výborně - velmi dobře - dobře - neprospěl. O klasifikaci rozhodne komise v neveřejném jednání.

Katedra pedagogiky FF UK

Aktualizováno: září 2016